

SCUTUL ANTIRACHETĂ APĂRĂ EUROPA. CUM VA FI APĂRAT SCUTUL POLONEZ?

THE ANTIMISSILE SHIELD DEFENDS EUROPE. HOW WILL THE POLISH SHIELD BE DEFENDED?

Col.conf.univ.dr. Ion PURICEL*

Scutul antirachetă american din Europa, destinat apărării NATO, sau cel puțin implementarea primelor două faze, reprezintă deja o certitudine.

Faza I a fost realizată imediat după anunțul de executare a noului scut antirachetă având radar de descoperire și de urmărire în Turcia și rachete antibalistice la bordul unor nave americane dotate cu sistemul Aegis și staționate în Marea Mediterană.

Faza a II-a a fost, de asemenea, realizată la 18 decembrie 2015, iar facilitatea antirachetă de la Deveselu a fost declarată operațională, intrând, până în primăvară, în perioada de teste.

Faza a III-a este în curs de realizare la baza Redzikowo în Polonia și va fi operațională în 2018.

Destinația scutului antirachetă american în Europa este de a apăra antibalistic teritoriul țărilor NATO prin combaterea rachetelor balistice cu diferite raze de acțiune provenite din Orientul Mijlociu, în special din Iran.

Așa cum a fost subliniat deja, Polonia are un rol principal în realizarea și în operaționalizarea scutului antirachetă american în Europa și acest articol va oferi mai multe informații legate de mijloacele folosite de către autoritățile poloneze pentru a-l apăra.

The American antimissile shield in Europe or at least the implementation of its first phases has already become reality. The first phase was realised immediately after the announcement of the new missile shield having radar in Turkey and antiballistic missiles on Aegis ships from Mediterranean Sea.

The second phase of the shield's implementation has already been accomplished and in December 18th, 2015, at Deveselu, the antimissile facility was declared operational, undergoing testing until spring 2016.

The third phase is underway until 2018, at Redzikowo, Poland.

The purpose of the American antimissile shield in Europe is to defend the NATO countries' territory by combating the short and medium range ballistic missiles coming from the Middle East, especially from Iran.

As it has already been stressed, Poland has an important role in setting-up and operationalising the American shield in Europe and the present article will provide more information related to the means used by the Polish authorities to defend it.

Cuvinte-cheie: scut antirachetă; Deveselu; România; Redzikowo; Polonia; Europa; NATO; amenințări aeriene convenționale; apărare aeriană apropiată /nemijlocită.

Keywords: antimissile shield; Deveselu; Romania; Redzikowo; Poland; Europe; NATO; conventional air threats; close air defense.

Implementarea apărării antirachetă americane în Europa, US EPAA¹, are la bază hotărârea administrației Obama de renunțare, în 2009, la scutul antirachetă propus de administrația Bush – construit în jurul rachetelor GBI² – și de adoptare a noului scut antirachetă – construit în jurul rachetelor SM-3.

Conform planificării, prima fază de implementare a acestui scut, cu radar de descoperire - urmărire în Turcia și rachete SM³ – 3 lansate de pe nave (crucișătoare – din clasa Ticonderoga / Aegis Combat System și distrugătoare – Arleigh Burke / Aegis Combat System) în Marea Mediterană a fost programată și operaționalizată începând cu anul 2011⁴.

Modelul de rachetă amplasat pe distrugătoarele și crucișătoarele din clasele amintite, dotate cu sistemul de luptă Aegis, este SM – 3 Bloc IA.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: ipuricel@yahoo.com

A doua fază cu radar de descoperire-urmărire și interceptoare SM-3 (24 de rachete⁵), adaptate pentru lansarea de la sol, a fost realizată prin construirea facilității antirachetă de la Deveselu ce a fost operaționalizată anul trecut, la 18 decembrie 2015.

Modelul de rachetă amplasat la Deveselu, și totodată pe navele desfășurate în Marea Mediterană în faza I (schimbat), este SM – 3 Block IB, iar acesta este destinat combaterii rachetelor balistice cu rază scurtă și medie de acțiune⁶.

Faza a III-a, conform programului și calendarului anunțat, va fi implementată și operaționalizată în Polonia, la Redzikowo, în 2018.

Modelul de rachetă ce va fi amplasat aici va fi SM – 3 Bloc II A și acesta va combate rachete balistice cu rază scurtă, medie și intermediară de acțiune⁷.

Asupra ultimei faze, a IV-a, cea în care modelul de rachetă implementat în Polonia, în faza a III-a (SM – 3 Bloc II A), urma să fie schimbat, în 2020, cu modelul SM – 3 Bloc II B destinat combaterii rachetelor balistice cu rază medie, intermediară și intercontinentală⁸, se pare că încă sunt posibile evoluții diferite.

Deși această fază, conform anunțului administrației americane din martie 2013, nu va mai fi implementată, ținând cont de înrăutățirea securității în Estul Europei, este posibil ca această decizie să fie reconsiderată de către noua administrație americană și, în final, faza a IV-a să se implementeze, conform planificării inițiale, în 2020.

Așa cum este arhicunoscut, rațiunea inițială a implementării scutului antirachetă american în Europa a fost aceea de a proteja teritoriul SUA împotriva unui atac cu rachete balistice lansat din regiunea Orientului Mijlociu, Iranul, în special, fiind cel incriminat cu această intenție, după prăbușirea regimurilor autoritare din Irak și Siria.

Scutul antirachetă pe continentul european, în varianta inițială (a lui George W. Bush⁹), trebuia să fie construit în jurul puternicului GBI, amplasat în Polonia (10 interceptoare), având radare de detecție (a rachetelor balistice) și de dirijare (a interceptorilor antibalistici) în Cehia.

Ca urmare a protestelor vehemente ale Rusiei legate de încălcarea *Tratatului ABM* și schimbării administrației de la Casa Albă, noul președinte american, Barack Obama, în vederea detensionării

relației cu Rusia, a reînținat la varianta inițială de scut antirachetă, construit în jurul GBI, în favoarea unui *scut mai mic, dar mai viabil*, construit în jurul rachetei antibalistice Standard Missile – 3, aflată, inițial, în dotarea claselor de crucișătoare și distrugătoare evidențiate anterior, nave ce au instalat sistemul de luptă *Aegis*.

Ca urmare a deciziei administrației americane, luată într-o perioadă de destindere a relațiilor dintre SUA și Rusia, cele două state au semnat, în 2010, un acord istoric de reducere a armamentului nuclear strategic – *The New Start* – la o valoare diminuată drastic – 1.550 de încărcături nucleare strategice și 800 de vectori statici și mobili¹⁰.

Așa cum se știe, noul scut american în Europa a fost asumat ca fiind parte a unui viitor scut antirachetă al NATO, aliații europeni și americani pronunțându-se în mod constant și ferm pentru acest lucru la toate summiturile NATO din 2010 până în prezent, cum ar fi: Lisabona (2010), Chicago (2012) și Newport /Cardiff (2014).

Evident, Rusia nu a fost mulțumită nici cu prezența noului scut antirachetă american în Europa, deși acesta este teoretic inferior scutului antirachetă inițial (GBI); retorica ei împotriva acestui scut a devenit din ce în ce mai agresivă odată cu deteriorarea gravă a relațiilor cu SUA și NATO pe fondul crizelor din Ucraina și Siria.

Astfel, diverse oficialități ruse au declarat, în multiple ocazii¹¹, că Rusia va lua măsuri de contracarare a scutului antirachetă ce se realizează în Europa, anunțând că facilitățile antirachetă din România și Polonia vor deveni automat ținte pentru Rusia¹². Prin amplasarea de armament ofensiv – rachete SS-26 *Iskander* și avioane bombardament strategic Tu-22M3 în enclava Kaliningrad, respectiv în peninsula Crimeea, rușii lasă să se înțeleagă că, pe lângă intimidare în vederea descurajării finalizării scutului antirachetă, aceștia au și mijloacele de luptă necesare distrugerii acestor ținte, adică facilitățile scutului antirachetă american de la Redzikowo și Deveselu.

Această abordare vine în logica consacrată a leadership-ului politico-militar rusesc de „apărare /defensivă prin atac /ofensivă”, în acest caz – renunțarea la construirea unui scut antirachetă similar celui american, mare consumator de resurse și potențial ineficace, în favoarea întăririi capacității ofensive a armatei ruse prin construirea și amplasarea unor rachete balistice capabile să

distrugă sau să penetreze orice scut precum SS-26 *Iskander* sau SS-27 *Topol (Bulava)*.

La nivel politic general, relațiile dintre Rusia și SUA /NATO sunt la cel mai de jos nivel de la sfârșitul Războiului Rece; sancțiunile economice, suspendarea pe termen nedefinit a Consiliului NATO – Rusia, poziționarea explicit adversă în criza ucraineană și cea siriană, lipsa dialogului la cel mai înalt nivel și chiar identificarea reciprocă în discursurile unor oficiali de rang înalt drept *amenințare*, și chiar *potențial adversar* sunt elemente greu de șters pentru o revenire la nivelul de normalitate ce caracteriza aceste relații până de curând (înainte de izbucnirea crizei ucrainene).

Este adevărat că Rusia, la rândul ei, dăduse semne clare de opoziție la extinderea NATO și UE în sfera sa de interese /influență odată cu intervenția armată în Georgia, eveniment ce ar fi trebuit să fie luat foarte în serios încă de atunci, din 2008.

Coborând la nivelul relațiilor diplomatice, în chestiunea scutului antirachetă, partea rusă acuză o altă încălcare de către americani a unui tratat existent între cele două țări¹³; oficialii ruși acuză că prin amplasarea lansatoarelor MK-41 la Deveselu și la Redzikowo, comuni atât lansării de interceptori antirachetă SM-3, cât și rachetelor de croazieră *Tomahawk*, americanii încalcă Tratatul INF¹⁴.

În același timp, ca urmare a deteriorării relațiilor generale cu SUA și NATO, în special din cauza situației din Ucraina și consecințelor acesteia (sancțiunile impuse rușilor), situației din Siria și, mai ales, a implementării scutului antirachetă american în Europa, Rusia a suspendat, în martie 2015, participarea sa în *Tratatul CFE*¹⁵ ceea ce-i permite să desfășoare, în voie, armament ofensiv în tot spațiul său european (la Vest de munții Urali).

Este evident că facilitățile antirachetă americane de la Deveselu și Redzikowo reprezintă obiective militare de importanță deosebită atât pentru SUA, țările gazdă – România și Polonia, partenere în acest proiect –, cât și pentru NATO, în ansamblul său.

Dacă asupra importanței scutului lucrurile sunt lămurite – în sensul că acesta este deosebit de important, așadar demn de apărare, atunci, firește, se pune problema vulnerabilității acestuia și, dacă acesta este vulnerabil, atunci la ce anume și, în final, cum poate fi el apărare?

O analiză militară rapidă indică, fără tăgadă, faptul că scutul antirachetă din Europa nu se apără

pe sine împotriva rachetelor balistice și că, în plus, acesta este vulnerabil la amenințări aeriene standard (convenționale), precum și la amenințări aeriene neconvenționale.

Din grupa amenințărilor aeriene standard, le-aș enumera pe cele consacrate, reprezentate de aeronavele militare de atac – avioane de bombardament, de vânătoare – bombardament, de atac la sol, elicopterele de atac și rachetele balistice și de croazieră.

Din grupa amenințărilor aeriene neconvenționale, se impune a fi menționate avioanele fără pilot (dronele) aflate în plină revoluție tehnologică – realitate ce va schimba fundamental, în scurt timp, tot ceea ce era și încă este consacrat, la nivel mondial, în legătură cu utilizarea civilă și militară a spațiului aerian –, precum și eventualele aeronave civile deturnate.

Dacă rațiunea militară ne conduce la obligativitatea apărării aeriene/antiaeriene a obiectivului – scutul antirachetă –, importanța acestuia fiind covârșitoare în ecuația securității europene, atunci tot rațiunea militară, pe baza analizei obiectivului și a cerinței fundamentale de realizare a eficacității în termeni de eficiență (randament), ne conduce imediat la necesitatea apărării acestuia cu sisteme de rachete antiaeriene cu posibilități antibalistice.

În ceea ce privește scutul antirachetă de pe teritoriul polonez, de la Redzikowo, logica războiului funcționează și „de partea cealaltă”; dincolo de retorica războinică, rușii au luat măsuri preventive concrete, prin desfășurarea în enclava Kaliningrad a rachetelor balistice cu rază scurtă de acțiune (SRBM) de până la 500 km¹⁶ – *SS-26 Stone (Iskander-M)*, foarte precise, în vederea neutralizării, în câteva minute, a scutului polonez situat la o distanță de numai 217 km față de granița polonezo-rusă.

Fără îndoială că orice posibil atac înseamnă război deschis al Rusiei cu SUA/NATO cu toate consecințele de rigoare, așa că inițiatorul unei asemenea acțiuni ar trebui să se gândească de mai multe ori înainte de a proceda astfel.

Totuși, *à la guerre comme à la guerre* și nimic nu trebuie exclus. În consecință, polonezii au decis să apere scutul antirachetă de pe teritoriul lor înainte ca acesta să fie dat în folosință (să fie operațional) și voi analiza în continuare cum își propun să facă acest lucru.

Trecutul istoric dureros pentru poporul polonez, prins între două națiuni mai puternice, națiunile germană și rusă – a oferit lecții extrem de dure pe care acesta le-a învățat bine, în speranța evitării lor în viitor.

Prin reforme economice profunde și rapide, polonezii au reușit nu numai să evite pierderea bazei economice naționale, ci să o modernizeze și să o dezvolte în acord cu oportunitățile oferite de aderarea la NATO și UE, astfel încât Polonia se prezintă, azi, ca o țară modernă, puternică și respectată în concertul european, un *aliat de nădejde* în cadrul NATO.

La statutul de *aliat de nădejde* în cadrul NATO, a contribuit și contribuie modul în care Polonia și-a conservat și și-a dezvoltat industria militară națională, precum și politica responsabilă de modernizare a echipamentului militar existent în țară după sfârșitul Războiului Rece, la care se adaugă achiziția de armament modern pentru toate categoriile de forțe.

Luând în considerare poziția sa strategică, complexitatea și anvergura amenințării, exprimată direct de către oficiali ruși, în multiple ocazii, în legătură cu apărarea scutului antirachetă ce va fi construit pe teritoriul său, Polonia a ales să ofere o soluție integrată ce vizează întreaga apărare aeriană, în ansamblu.

Acest lucru se impune cu și mai mare forță, ținând cont că situația politico-militară generală din apropierea granițelor de Sud-Est ale Alianței s-a schimbat fundamental (deteriorat) în mai puțin de doi ani: Crimeea anexată de ruși și înțesată cu armament modern, conflict fără sorți de finalizare reală în Donbas, amenințări fățișe între Rusia și NATO sau între Rusia și Turcia.

Dacă, spre nefericirea tuturor, relațiile dintre SUA /NATO și Rusia continuă să se degradeze, iar opțiunea militară, oricât de irațională, se va contura la orizont, atunci rațiunea militară și analiza operațional-tactică trebuie să devină normă.

În acest context, apărarea scutului antirachetă este văzută de conducerea politico-militară a Poloniei atât din perspectiva apărării nemijlocite și apropiate a acestuia, cât și a apărării la distanțe mari.

Mai mult, polonezii încearcă să rezolve problematica apărării scutului antirachetă în ansamblul apărării aeriene a țării, la modul general cu aviația și la modul specific, punctual –

pentru obiective de mare importanță – cu sisteme antiaeriene performante care să aducă lupta aeriană /antiaeriană în contemporaneitatea confruntării militare în spațiul aerian.

În vederea achiziționării unor sisteme de rachete antiaeriene performante necesare apărării antiaeriene (aeriene) a unor obiective importante de pe teritoriul țării – programul *Wisla*, Ministerul Apărării polonez a anunțat, în aprilie 2015, că a ales sistemul antiaerian american *Patriot* fabricat de *Raytheon* în dauna sistemului european *Aster 30* fabricat de un consorțiu format din *MBDA* și *Thales* și că această achiziție este negociată în cadrul unui acord interguvernamental¹⁷.

Conform anunțului făcut de către responsabilii politico-militari polonezi, Polonia ar urma să achiziționeze opt baterii antiaeriene (x 3 unități de foc) înzestrate cu sisteme antiaeriene /antibalactice din gama *Patriot – PAC 2 GEM-T* și *PAC-3 MSE*, unele dintre cele mai performante pentru destinația lor, din zona țărilor NATO, sisteme ce vor fi livrate și operaționalizate înainte de anul 2025¹⁸.

Întrucât scutul antirachetă polonez este planificat să devină operațional în 2018, Varșovia a declarat prin vocea purtătorului de cuvânt al Ministerului Apărării, Col. Jacek Sonta, că, până la achiziția celor opt baterii de rachete *Patriot* contractate – destinate să apere antiaerian /antibalactic obiective și zone de obiective importante de pe întreg teritoriul țării –, intenționează să realizeze o capacitate antiaeriană și antibalactică temporară prin achiziționarea, amplasarea și operaționalizarea a două baterii de rachete antiaeriene *Patriot* până în anul 2018¹⁹.

Abordarea poloneză vizează apărarea scutului antirachetă în pură logică militară și anume apărarea antiaeriană și antibalactică a acestuia înainte ca acesta să devină operațional în 2018.

Aceste rachete antiaeriene cu posibilități antibalactice, deosebit de performante, în conjuncție cu cele 58 de avioane F-16 C/D Bloc 52+, pe lângă cele 75 de avioane MiG-29 „Fulcrum” modernizate, precum și cele 17 baterii de rachete antiaeriene SA-3 „Goa” mobile la care se adaugă un număr neprecizat de sisteme antiaeriene mobile SA-4 „Ganef” (*Krug*)²⁰ vor duce apărarea aeriană /antiaeriană poloneză la standarde de calitate și relevanță operațională foarte înalte, de invidiat, pentru cele mai multe țări NATO.

Realitatea operațională, pe cale de a se construi în Polonia, de realizare a unei apărări aeriene și

antiaeriene performante integrate la nivelul întregii țări care să asigure și apărarea scutului antirachetă reprezintă o condiție sine-qua-non a îndeplinirii menirii acestuia.

Această abordare, de contracarare a riscurilor și a amenințărilor la adresa unui obiectiv deosebit de important pentru securitatea Poloniei și a Alianței, în ansamblu, făcută în baza rațiunii militare, poate constitui un bun exemplu, demn de urmat de către toți ceilalți aliați europeni, confrunțați, la rândul lor, cu pericole la adresa securității din ce în ce mai mari, pericole venite în special pe calea aerului.

NOTE:

1 *Unites States European Phased Adaptive Approach.*

2 Ground Based Interceptor este o rachetă balistică cu rază lungă de acțiune (4.000-5.000 km), adaptată întrebuințării antibalistice (dirijată ca o rachetă antiaeriană cu rază foarte mare de acțiune, ce distruge ținta balistică prin impact – tehnologia „hit to kill” –, la înălțimi foarte mari) și destinată combaterii rachetelor balistice cu rază intermediară și lungă de acțiune.

3 *Standard Missile - 3* este o rachetă antibalistică lansată de la sol sau de pe nave destinată combaterii rachetelor balistice cu rază scurtă, medie și intermediară de acțiune.

4 *US Missile Defense Policy A Phased, Adaptive Approach for Missile Defense in Europe*, THE WHITE HOUSE Office of the Press Secretary, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/fact-sheet-us-missile-defense-policy-a-phased-adaptive-approach-missile-defense-eu>, accesat la 16.02.2016.

5 Tom Z. Collina, *The European Phased Adaptive Approach at a Glance*, Arms Control Association, accesat la 17.02.2016.

6 *Ibidem.*

7 *Ibidem.*

8 Tom Z. Collina, *The European Phased Adaptive Approach at a Glance*, Arms Control Association, accesat la 17.02.2016.

9 După atacul terorist asupra teritoriului american din 9.11.2001, în ciuda protestelor Rusiei, președintele american a luat decizia ieșirii SUA din Tratatul ABM, semnat, cu protocoalele adiționale, în perioada Războiului Rece (1972 - 1974) și care garanta, prin lipsa apărării împotriva rachetelor balistice, distrugerea reciprocă a celor două superputeri – Mutual Assured Destruction (MAD).

10 Kingston Reif, *New START at a Glance*, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/factsheets/NewSTART>, accesat la 10.02.2016.

11 *Russia Threatens NATO Over Missile Shield*, Missile Threat A Project of the George C. Marshall and Claremont Institutes, <http://missilethreat.com/russia-threatens-nato-over-missile-shield/>, accesat la 16.03.2016.

12 *US missile deployment makes Poland and Romania 'targets'*, Missile Threat A Project of the George C. Marshall and Claremont Institutes, <http://missilethreat.com/us-missile-deployment-makes-poland-and-romania-targets-says-russia/>, accesat la 16.03.2016.

13 *Moscow sees deployment of US missile defense system in Romania as violation of INF Treaty*, December 24, 2015, tass.ru/en/politics/846689, accesat la 18.01.2016.

14 *Intermediate Nuclear Forces Treaty*, în realitate *Intermediate – Range Nuclear Forces Treaty* este un tratat internațional între SUA și URSS, în 1987, prin care cele două părți se angajau să elimine rachetele balistice și de croazieră atât cu încărcătură nucleară cât și convențională lansate de la sol și cu raze de acțiune cuprinse între 500 și 5.500 km, https://www.armscontrol.org/factsheets/INF_treaty, accesat la 16.02.2016.

15 *Treaty on Conventional Forces in Europe (CFE)*, semnat în 1990, prin care se impun limite ale prezenței armamentului convențional în spațiul dintre Oceanul Atlantic și Munții Urali.

16 În limitele Tratatului INF.

17 *Poland, Romania Lead E. Europe Missile Defense Efforts*, Missile Threat A Project of the George C. Marshall and Claremont Institutes, <http://missilethreat.com/poland-romania-lead-e-europe-missile-defense-efforts/>, accesat la 16.03.2016.

18 Remigiusz Wilk, *Poland selects Patriot for its Wisla air – defence programme*, IHS Jane's Defence Weekly, p. 5, 29 April 2015, Vol.52, Issue 17, accesat la 15.01.2016.

19 *Poland, Romania Lead E. Europe Missile Defense Efforts*, Missile Threat A Project of the George C. Marshall and Claremont Institutes, <http://missilethreat.com/poland-romania-lead-e-europe-missile-defense-efforts/>, accesat la 16.03.2016.

20 *Military Periscope*, <https://ndu-militaryperiscope-com.nduezproxy.idm.oclc.org/nations/nato/poland/airforce/index.html>, accesat la 16.02.2016.

BIBLIOGRAFIE

Military Periscope, <https://ndu-militaryperiscope-com.nduezproxy.idm.oclc.org>

Missile Threat. A Project of the George C. Marshall and Claremont Institutes, <http://missilethreat.com>

Fact Sheet: THE WHITE HOUSE Office of the Press Secretary, <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/fact-sheet-us-missile-defense-policy-a-phased-adaptive-approach-missile-defense-eu>

INF Treaty, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/factsheets>

CFE Treaty, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/factsheets>

Moscow sees deployment of US missile defense system in Romania as violation of INF Treaty, December 24, 2015, tass.ru/en/politics/846689

Binnie Jeremy, Gibson Neil, *Syria strikes showcase Russian Navy's cruise missile capability*, IHS Jane's Defence Weekly, 14 October 2015, Vol. 52, Issue 41.

Collina Z. Tom, *The European Phased Adaptive Approach at a Glance*, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/factsheets>

Puricel Ion, *Combaterea rachetelor balistice cu rachete antiaeriene în operații multinaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2007.

Reif Kingston, *New START at a Glance*, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org/factsheets/NewSTART>

Wilk Remigiusz, *Poland selects Patriot for its Wisla air – defence programme*, IHS Jane’s Defence Weekly, 29 April 2015, Vol. 52, Issue 17.